

женные в диахроническом топосе. Для этого необходимо иметь ключи к его адекватному прочтению.

Леви-Строс обнаружил сложную динамику бытия мифа, в которой перемешаны различные структурообразующие процессы (божественные, социальные, прагматические и т. д.). Однако сам механизм функционирования мифа является очень похожим в разных культурах и социумах. Структурализм обнаруживает не формы существования мифа, а способ бытия и формирования самих этих форм. Он открывает новое структурно-антропологическое видение социальных процессов второго порядка (обнаруживает нелинейные формы бытия мифов и языка). Фактически, Леви-Строс показывает, что логика мифа является не той линейной конструкцией, ярким примером которой является формальная логика, а более сложным темпоральным образованием, переносящим сущность логики из прошлого в будущее.

Библіографічні посилання

1. Леви-Брюль Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении / Л. Леви-Брюль. – М. : Педагогика-пресс, 1994. – 608 с.
2. Леви-Строс К. Мифологии: Сырое и приготовленное / К. Леви-Строс. – М. : ИД «Флюид», 2006.
3. Леви-Строс К. Первісні мислення / К. Леви-Строс. – К. : УЦДК, 2000. – 324 с.
4. Яннарис Х. Варіації на тему Пісні Песень / Х. Яннарис. – К. : Дух і Літера, 1999. – С. 14–151.

Надійшла до редколегії 02.01.11

УДК 101.1

В. О. Панфілов

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ (МАТЕМАТИКИ): ГЕНЕЗА, ФОРМИ І ЗАСОБИ ВЗАЕМОДІЇ

Проаналізовано виникнення, зміст і етапи розвитку філософії науки, гносеологічні структури та концептуальні схеми діалектичного осмислення математики (науки).

Ключові слова: філософія, наука, математика, філософія науки (математики), концептуальна схематизація, етапи розвитку.

Проанализированы возникновение, содержание и этапы развития философии науки, гносеологические структуры и концептуальные схемы диалектического осмысления математики (науки).

Ключевые слова: философия, наука, математика, философия науки (математики), концептуальная схематизация, этапы развития.

Occurrence, the maintenance and stages of development of philosophy of a science, gnosiological structures and conceptual circuits of dialectic judgement of mathematics (science) are analyzed.

Keywords: philosophy, a science, mathematics, philosophy of a science (mathematics), a conceptual schematization, stages of development.

Філософське осмислення науки (математики) не входить до прямої компетенції ні вченого математика, ні філософа. Поняття філософії науки ще не цілком устоялося і закріпилося у філософському менталітеті і побуті. Однією з

особливостей філософської рефлексії науки є врахування взаємозв'язку науки як універсального і вселюдського феномена з внутрішнім досвідом людини: хudoжньою, релігійною й іманентною динамікою людської душі: то її сходженням, то падінням. Такий філософський підхід до науки вимагає гострої чутливості і розуміння, що відсутні в багатьох дослідників, а тим більше – у викладачів або студентів, не говорячи вже про обивателів, тобто людей, що існують без особливої рефлексії й задоволених здоровим глуздом.

Філософія науки — метафізичний підхід до науки як цілісного утворення, коли сутність і особливості, історичні закономірності розвитку і методологія, природа й інші параметри науки стають предметом особливого філософського дослідження і тлумачення, своєрідного погляду і узагальнення. Зміст філософського осмислення науки пов'язаний з баченням у бутті науки якоїсь незаперечної цілісності, об'єктивності, необхідності, закономірності. Але інтерпретація цього буття науки виходить з того, що ця цілісність і все інше – не абстрактні поняття, які замкнуті чи ізольовані. Справа в тім, що наука, як буття, сама відкрита для людського пізнання і спонукує людей до важкої пізнавальної діяльності.

Філософська рефлексія науки та діалектичне осмислення математики визначається вихідним, або початковим, протиріччям духовного та природничого, ідеального та матеріального існування науки. Буття науки об'єктивне і незаперечне, але воно не дається нам чуттєво, попри власні зусилля свідомого мислення, суб'єктивного розуміння. Гносеологічна протилежність суб'єктивного та об'єктивного в бутті науки набуває своєрідного забарвлення. Дослідник як суб'єкт немов би вигадує або видумує, так би мовити, з самого себе буття науки, яка натомість набуває об'єктивного статусу, стає соціальним інститутом, знаряддям перетворення світу. Буття суб'єкта та існування науки в глибинному розумінні співпричетні буттю взагалі, в якому посвідчуються як наука, так і людина. Причому без нашого власного мислення шлях до осягнення як буття взагалі, так і існування науки неможливий. Крім того, слід врахувати також наявність декількох рівнів об'єктивності і суб'єктивності. Мова йде про об'єктивність цілком незалежну від людини, практичну, теоретичну та інші. Суб'єктивність буває підсвідомою, індивідуальною, групою, національною, загальнолюдською та т. д. Далі, необхідно зрозуміти, що мислительними процедурами і теоретичними процесами філософське осягнення буття науки аж ніяк не обмежується. Філософська рефлексія науки пов'язана з особливими формами внутрішнього і зовнішнього досвіду (відчуття краси та вагомості формул), інтеріоризацією і екстеріоризацією знань (присвоєння та оприлюднення суспільно-історичного досвіду), особливими формами переживання і воління тощо. Нарешті, виникає запитання про нашу відповідальність перед наукою та буттям, до яких причетний дослідник.

Розвиток науки, математики і філософії останніх двох століть свідчить, що пізнання, і наукове в тому числі, базується на універсальних і наскрізних формах і способах, настановах і принципах. Теоретична сталість (відносна) наукового пізнання необхідно доповнюється його історичністю. Справа в тому, що сутність науки, ідеали та норми пізнання та інші параметри буття науки змінюються в часі, тобто нагромаджуються нові результати, відбувається критика і самокритика сучасного доробку, зміна парадигм наукової діяльності, самокоригування і оновлення знань. Ці та інші інших проблеми становлять предметний зміст філософії науки та її історії. Вкажемо, до речі, що людські долі вчених в історичні часи, наукові ідеї в контексті соціальних структур і культурної історії, внутрішня причетність філософів та їх вчень до еволюції науки також належать до кола проблем, які досліджуються в теорії та історії філософії науки.

Розвиток філософії науки у лоні філософської думки відбувався завжди, але у прихованих формах. Вже у Платона є вчення про розумове розсудочне, діалектичне та математичне знання і послідовність наук. Арістотель має концепцію класифікації методів та предметів уможлидних знань, уявлення про закономірності виникнення науки і філософії, оцінки достовірності, первинності та неупередженості пізнавальних процедур. Всі ці положення можна віднести до проблем філософії науки у широкому значенні цього слова. Однак автономізацію

філософії науки як особливої галузі гуманітарного дослідження, специфічної дисципліни філософської творчості можна серйозно датувати лише кінцем XIX ст. Не вдаючись до подробиць, можна стверджувати, що в XVII ст. виникає філософія математики, яка виступає як загальна математика у Декарта, універсальна характеристична наука у Лейбніца (див. [3, с. 105–117]). Причому, філософія науки до середини XIX століття практично зводиться до філософії математики. Конститування філософії науки як окремої дисципліни починається з «Критики чистого розуму» І. Канта і завершується у неопозитивізмі, феноменології і т. п.

Кінець XIX – початок XX ст. не переосмислив наново сукупність проблем філософії науки. Наївно міркувати, що Рассел і Вітгенштейн, Кантор і Гейнзенберг, Пуанкаре та інші засновники сучасної філософії науки перевершують гостротою інтуїції Демокрита та Спінозу, Ньютона і Лейбніца (див. [3]) та інших мислителів. Однак початок XX ст. з особливою настиглістю поставив перед філософією та наукою декілька проблем, які не могли бути вирішені без звернення до філософії науки, яка і була створена. Мова йде про такі явища, як революція – криза в природознавстві, фізиці, що була доповнена кризою в математиці, а це вимагало з'ясування природи науки, рефлексії закономірностей її розвитку тощо (див. [1]). Становлення науки як безпосередньої продуктивної сили в техніці і виробництві ставило проблеми зв'язку людини та її свідомості з соціокультурним оточенням, інформаційним перевантаженням, питання співучасті людської свідомості і наукового знання (через розум, закони, прогрес наук) в якісних зрушеннях історії людства. Все це призвело до осягнення універсальності науки, тобто науки як предмета логічного та методологічного бачення, гносеологічної та метафізичної рефлексії.

Події на зламі двох століть привели у кінцевому рахунку до самосвідомлення та утвердження філософії науки як дисципліни, що обґрунтовує і досліджує роль та місце науки в людській історії, культурі, економіці і т.п. Наука осмислюється як особливий конститууючий елемент буття людини. Індивідуальна наукова діяльність і колективний людський досвід науки необхідним чином розуміються як включені до складу і змісту світу. Історія науки і наукова діяльність набувають онтологічного статусу, що й потребує виникнення філософії науки, яка зразу набуває теоретичного змісту і історичної перспективи. Історія науки, метафізика наукової діяльності, філософія техніки набувають онтологічного виміру, дійсного значення.

Питання про онтологічний статус науки в людській історії і бутті взагалі ґрунтується на міцному фундаменті натурфілософських досліджень. У цьому розумінні філософія науки — породження і продовження філософії природи. У Гегеля немає філософії науки, хоча існує філософія права, філософія релігії та історії і т. д. Філософія науки Гегеля може бути реконструйована з «Філософії природи», «Феноменології духу», «Науки логіки» [2, с. 137–159]. Сучасні спроби вирішення питань про онтологічний статус, гносеологічну природу, методологічні ідеали науки можуть бути найрізноманітнішими. Але всі вони повинні спиратися на досвід вирішення цих проблем Платоном та Аристотелем, Декартом та іншими представниками історії філософії, до якої в неекспліцитному вигляді включені філософські питання науки. Мислителі минулого й сучасності по-різному розуміють відповіді на запитання: наскільки істотна наука для Сущого, Світобудови, самого людського духу. Чи можна звести історію розвитку науки до філіації ідей? Чи існують у науковому інтелектуальному та соціальному досвіді наскрізні понадісторичні форми і способи пізнання, теми і проблеми дослідження, мотиви і цінності? Відповіді на ці та інші подібні запитання були й продовжують залишатися в центрі уваги багатьох напрямків філософії науки.

Слід зауважити, що з автономізацією філософії науки стало ясно, що філософія ще більше втратила статус абсолютної і позачасової метафізики, а проблема буття набула наукового виміру. Через поняття науки і уявлення про її історичну мінливість до культури входять поняття схожості і відмінності таких структур самоорганізації людського життя, як предметна та наукова діяльність,

мова буденна та наукова, духовність та науковість, цінності наукові та соціальні і т. д. Відносність людських знань істини, яка до XX ст. до наукових істин не торкалась, стала очевидною, наочною і такою, що демонстративно впадає у вічі.

Філософія науки в культурі XX ст. означає самопоглиблене споглядання науковим співтовариством себе і свого розвитку. Теорія та історія філософії науки дозволяє відрефлексувати живий зв'язок науки з духовним досвідом людства, саморозвитком вченого який відбувається через його участь у науковій діяльності та житті з вченими, подібними до нього. Філософія науки не тільки фіксує, але й осягає зв'язок науки з повсякденною працею і досвідом кохання, проблемами страждання та відстоювання своєї і громадської незалежності, утвердженням своєї гідності та встановленням взаєморозуміння з мистецтвом і т. ін.

Якщо спробувати окреслити загальне коло проблем філософії науки у власному розумінні цього слова, то слід сказати, що питання предмета і методу, природи і статусу, доказовості і аналітичності наукового пізнання так чи інакше належать до філософських проблем науки. Ці і подібні проблеми не можуть бути адекватно поставлені й аутентично вирішені ні в рамках лише наукового дослідження, ні у сфері тільки філософського теоретизування. Для розв'язання проблем філософії науки потрібен синтетичний підхід, який відрізняється і від суто філософської творчості та від спеціального наукового пошуку.

Відповіді на запитання про закономірності розвитку науки, тенденції інтеграції основ, дивергенції методів наукового пізнання, метафізичного статусу наукових фактів, та інші найрізноманітніші: матеріалістичні та ідеалістичні, діалектичні та метафізичні, сенсуалістичні та раціоналістичні, що і має місце у Бостонських дослідженнях і розвідках Марбургської школи неокантіанства, логічного аналізу і аналітичних досліджень мови, постмодернізму і багатьох інших напрямках сучасного філософствування. Крім відмінних підходів до вирішення проблем філософії науки, її можна розділити по предметах дослідження: філософія математики і фізики, методологія біології і астрономії, логіка космічних і інформаційних досліджень, соціологія наукознавства і т. ін. Нарешті, філософія науки може бути формальна і змістовна, фундаменталістська й історична, фалібілістська (див. [4, с. 11–14]). Всі ці напрямки і підходи постають структурними утвореннями того конгломерату, який називається філософськими питаннями науки в широкому значенні. Тому підвести підсумки розвитку філософії науки в XX ст. неможливо не тільки через обмеженість обсягу статті, але і через концептуальну різноманітність визначених підходів. Однак дати ескізний начерк еволюції проблем філософії науки – завдання посильне.

Як особливий напрям і самостійна галузь дослідження філософія науки вперше була представлена у працях основоположників позитивізму – О. Канта, Г. Спенсера, Дж. Гершеля, У. Уевелла і Дж. Ст. Мілля. Позитивістська філософія науки робила спроби привести метафізичну проблематику у відповідність з методологічними ідеалами природознавства (соціальна фізика Канта, зведення філософії до індуктивної логіки у Мілля і т. п.). Критичний аналіз науково-пізнавальної діяльності був пов'язаний з ростом самосвідомості науки у другій половині XIX ст., який був викликаний інституалізацією, соціалізацією і професіоналізацією науки, становленням її дисциплінарної структури, вимогами стандартизації наукового пізнання.

Нормативно-критична оцінка передумов і процедур наукової діяльності, яка відбувається в різних соціальних, культурних і пізнавальних умовах, вимагає побудови за зразками позитивних наук – фізики, біології, хімії, механіки, математики, логіки тощо. Дослідження психологічних та індуктивно-логічних процедур емпіричного пізнання було покладено в основу спроб реконструювання філософського знання за принципами та настановами природничо-наукового пізнання, яке дуже швидко розвивалось.

Другий етап еволюції стрижневих ідей філософії науки (початок XX ст.) пов'язується з роботами Б. Больцано, Е. Маха, А. Пуанкаре, П. Дюгема, М. Планка, А. Ейнштейна, Н. Бора тощо. Аналіз змістовних основоположень науки висунув

ідею єдності наукового знання і побудовану на її основі концепцію наукової картини світу, що заміняє філософський образ світу, дійсності. Дослідження форм та способів наукового пізнання – дедукції й індукції, логіки й інтуїції, аналізу і синтезу, теорії і фактів, відкриття і обґрунтування – лежить в основі осмислення проблем детермінізму та співвідношення динамічних і статистичних закономірностей, демаркації науки й метафізики, роз'єднання математики і природознавства, відмінностей гуманітарного, соціального, технічного та природничонаукового знання. Емпіріокритична ґносеологія намагалась будувати філософію як синтетичну систему, яка узагальнює висновки найрізноманітніших наук.

Третій етап розвитку філософії науки (20–50 рр. XX ст.) концептуально оформився у Віденському гуртку (Л. Вітгенштейн, М. Шлик), Берлінській та Львівській групах (Р. Карнап, Г. Рейхенбах, А. Тарський, А. Лукасевич), логічному автоматизмі Б. Рассела і логіці наукового дослідження К. Поппера. Непозитивістська філософія науки започаткувала програму аналізу мови науки для елімінації «псевдонаукових» метафізичних тверджень і створення універсальної науки на базі математичної фізики та логіки, які розумілись як зразок методології. Проблеми емпіричного обґрунтування науки, зведення теоретичних термінів до фактичних та їх операціонально-інструментального і онтологічного змісту, теоретичної навантаженості досвіду, обґрунтування знання за допомогою процедур верифікації, дедуктивно-номологічного пояснення, підтвердження, конвенції і фальсифікації посідають центральне місце на цьому етапі ідейної еволюції філософії науки.

Четвертий етап розвитку філософії науки (з кінця 50 рр.) пов'язаний з розглядом проблем історичної динаміки розвитку знання, соціокультурної зумовленості росту науки в цілому або окремих періодах. Постпозитивістська філософія науки формується в критиці логіко-методологічної програми фундаменталізму, яка передбачає можливість зведення усіх наукових знань до деякої самоочевидної і безпосередньої основи. Остання третина XX ст. характеризується розчаруванням у можливостях не лише логічного, але й будь-якого нормування пізнавального процесу в науці чи в художній творчості. Ідея релятивності ідеалів і норм науково-пізнавальної діяльності втілюється в парадигмально-еволюціоністській епістемології Т. Куна, у понятті науково-дослідної програми І. Лакатоса, в концепції неявного знання М. Полані, тематичного аналізу науки Дж. Холтона.

Сучасний етап філософії науки пов'язаний з переходом від проблем структури наукового пізнання до питань логіки його зростання у К. Поппера; висуванням кумулятивістських і еволюціоністських моделей розвитку науки, розглядом наукових революцій як зміни парадигм або в контексті несумісності теорій. Методологічний анархізм П. Фейєрабенда наголошує на плюралізмі несумісних теорій та історичному характері раціональності. Історико-еволюціоністська програма дослідження людського розуміння С. Тулміна, як й інші концепції філософії науки, вирішує проблеми критеріїв науковості, методологічних норм та ідеалів наукового пізнання, принципів вибору і прийнятності теорій, істинності наукових знань тощо.

Окреслені періоди історії філософії науки (хоча тут і не згадані концепції Г. Башляра, А. Уайтхеда, М. Вартофського та багатьох інших) належать до таких наук, як фізика, математика, біологія тощо, тобто природничо-наукових знань. Філософія науки, яка базується на дослідженні гуманітарного знання й соціальних наук, менш інтегрована у якусь цілісність і зв'язана дещо іншою традицією уможовлення. Герменевтика і генетичний структуралізм, екзистенціалізм та інші напрямки метафізичного осмислення гуманітарних і соціальних наук заслуговують окремого обговорення, тим більше, що вони більш різноманітні і менш досліджені.

Нарешті зазначимо ще одну обставину, яка зумовила такий вибір проблематики дослідження. В технократичній цивілізації XX століття досить явно відображується вплив піфагорійської традиції, яка передбачила ідеї математичного природознавства, що визначають такі тенденції сучасності, як інформатизація суспільства, комп'ютеризація науки і т. ін. Образне висловлю-

вання М. Гайдеггера, що атомна бомба вибухнула в поемі «Парменіда», слід розуміти так, що науково-технічний менталітет (осягнення законів природи, технічних наук і т. ін.) західно-європейської культури започаткований Платоном, Аристотелем, та іншими мудрецами античності. Міркування Піфагора про числову структуру всесвіту, концепція Платона щодо геометричного устрою стихій-початків та пропорціонально-математичної конструкції космосу так спрямували вектор розвитку світобачення у Давній Греції, що він наголошує на необхідності сучасної світової експансії науково-технічної цивілізації. А це прямо вимагає нової філософії науки.

Дослідження генезису та структури філософії науки у духовній культурі людства (див. [2, с. 160–162]) виявило існування зовнішньої (гносеологічної, змістовної, історичної) та внутрішньої (формальної, теоретичної, логічної) рефлексії науки та духовності як знання, пізнання і діяльності. В ході дослідження проаналізовані епістемологічні та методологічні форми та способи, тенденції та закономірності, рівні та інші риси взаємовпливу філософії та математики (науки) у рамках традиції діалектичного осмислення математики.

Епістемологічними та методологічними формами взаємодії філософії та математики є групи особливостей, концептуальні схеми, гносеологічні структури та категоріальні інваріанти діалектичного аналізу математики.

Нескладно довести, що ці форми трансформуються у такі способи взаємовпливу філософії та математики, як схематизація, структуризація та концептуалізація.

Концептуальні схеми діалектичного аналізу математики конкретним мислителем, як форма взаємодії філософії та математики (науки), є сукупністю груп таких особливостей, як ейдетичність та абстрактність, апіорність та дедуктивність, аналітичність та інші, які характеризують онтологічний статус та гносеологічну природу, предметність методу та інші базисні ланки рефлексії математичного знання або пізнання. Вони фіксують індивідуальне філософське устанавлення ученого в дослідженні математики, стиль метафізичного освоєння ним математичної дійсності.

Ланки концептуальної схеми діалектичного дослідження математики (гносеологічний статус, онтологічна природа, нормативна певність, методологічний доказ і т. д.) систематизують окремі особливості філософського осмислення математики конкретним мислителем. Особливості метафізичної рефлексії математики (дедуктивність та абстрактність, формальність та синтетичність, індуктивність та інші), їх групи або ланки та концептуальні схеми є формою взаємодії філософії та математики тому, що через них протікає взаємовплив діалектичних принципів, гносеологічних положень та математичних основ і засобів, процедур та понять елементарної та вищої математики.

Понятійний каркас епістемологічної концептуальної схеми філософського осмислення математики репрезентує природу, статус, генезис, предмет та інші ланки рефлексії математики як знання. Головна основа методологічної концептуальної схеми діалектичного аналізу математики розкриває можливість доведення та форму, можливість доведення висновку та змістовність, певність та інші групи особливостей математичного пізнання. Поняттєвий каркас концептуальних схем взаємодії філософії та математики організовує когнітивні особливості діалектичної рефлексії математики як знання або пізнання у визначену систему, і тим самим конститує філософію математики окремого мислителя.

Концептуальна схематизація, як спосіб взаємодії діалектики та математики, означає, що відбувається селекція математичних фактів та теорем на важливі та інші, відбір істотних математичних положень та процедур. До того ж це робиться через призму метафізичних уявлень не тільки про природу та метод математики, але і більш загальних установок. Схематизація, як форма інтеграції теоретичних основ філософії та математики, буває раціональною, трансцендентальною, спекулятивною і т.д. Справа в тому, що ейдологічна схематизація Платона *переносить пригадування, як особливість діалектичного осмислення математики, на розуміння природи усіх інших пізнавальних процесів. Серединність розумового математичного мислення трансформується Платоном у перехід від думки (меона, межі, іншого) до істини (буття, безмежного, ідеї).* Філосо-

фія математики Гегеля є спекулятивно-діалектичною формою та способом взаємодії філософії та математики тому, що рефлексуючи математичні положення, вона претворює їх в метафізичні поняттєві структури переходу кількості в якість, визначення абсолютного методу та, навпаки, діалектичні принципи співвідношення кінцевого та безкінечного, які вироблені в ході узагальнення математичного матеріалу, впливають на математичні конструкції наївної теорії множин.

Гносеологічні структури діалектичного осмислення математики на кожному етапі історичного розвитку синтезують загальні, суттєві та інтерсуб'єктивні риси концептуальних схем, наприклад, Канта та Гегеля. Гносеологічні структури взаємодії філософії та математики в античності, новому часі та німецькому класичному ідеалізмі фіксує пануючий умонастрій стосовно математики, науки і т. д. Поняттєвий каркас гносеологічної структури складається з типу парадигмальності, рівня рефлексії та пріоритетної галузі проблематизації діалектичного аналізу математики в античності, новому часі та німецькому класичному ідеалізмі. Гносеологічні структури експлікують такі типові риси філософського осмислення математики як зразковість, усвідомленість та загальна орієнтація на те, які філософські питання математики знаходяться в центрі уваги даної історичної епохи.

Структуризація, як спосіб взаємодії філософії та математики, переінтерпретовує базисні ланки концептуальних схем у контексті уясування того, зразком чого є математика (знання, науки або теорії), крім того, визначає рівень рефлексії, тобто інтенції, при аналізі математики на споглядання, уявлення або розуміння. Нарешті, структуризація пов'язана з визначенням пріоритетного кола проблем для філософії математики відповідної епохи (предмет, метод, ідеали та норми). Завдяки гносеологічній структуризації стає зрозумілим, чому такі концепти з основних понять математики та філософії, як знання чисел та фігур, наука змінних величин або теорія множин стають центром діалектичної рефлексії математики, науки взагалі в окрему історичну епоху.

Бібліографічні посилання

1. Ильин В. В. Классика – наклассика – неонеклассика: три эпохи в развитии науки / В. В. Ильин // Вестник Московского ун-та. Сер. 7: Философия. – 1993. – № 2. – С. 97–105.
2. Панфилов В. А. Генезис диалектического осмысления математики / В. А. Панфилов. – Д. : ДГУ, 1991.
3. Панфилов В. А. Философия математики Лейбница / В. А. Панфилов. – Д. : ДГУ, 2004.
4. Перминов В. Я. Философия как метод / В. Я. Перминов // Вестник Московского ун-та. Сер. 7: Философия. – 1997. – № 5. – С. 49–56.

Надійшла до редколегії 12.01.11

УДК 130.122

М. П. Бузский

Волгоградский филиал Всероссийского заочного
финансово-экономического института (Россия)

ФИЛОСОФСКИЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ РОССИЙСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Досліджено арсенал регулятивних засобів освіти як гаранта або прояву соціальної, культурної і особистісної безпеки, заснованої на реалізації творчого людського потенціалу, а також перехід ірраціональних процесів зі станів потенційної загрози для суспільства в стан креативності.

Ключові слова: утворення, креативність, інноваційний, суспільство, ресурс.